

ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА ГЕОГРАФІЇ

КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ

Сертифікатна освітня програма
"ГРОМАДЯНСЬКА ОСВІТА"

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Обсяг програми: 52 кредити ЄКТС (1560 год.)

СЕРТИФІКАТНА ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

«Громадянська освіта»

Кафедра філософії

Профіль СОП:

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Мета: теоретико-методологічна і методична підготовка студентів за морально-етичним, політико-правовим, економічним, глобалізаційним, інформаційно-медійним, інтеркультурним напрямками громадянської освіти, визначеними у навчальній програмі інтегрованого курсу «Громадянська освіта» для 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів необхідними для формування цілісного світогляду учнівської молоді та набуття нею інтегративних громадянознавчих знань та орієнтації на розв'язання практичних проблем.

Передумови вивчення:

- навчальні курси для ЗЗСО: «Історія України», «Всесвітня історія», «Людина і світ», «Громадянська освіта»;
- навчальні курси для ЗВО: «Історія національної культури».

Мова викладання: українська.

Програмні компетентності:

ПК 1. Володіння базовим категоріальним апаратом і методами наук, які інтегровано з метою набуття громадянознавчих знань.

ПК 2. Знання та розуміння соціальної структури, динаміки соціокультурних і економічних процесів та місця людини в них.

ПК 3. Знання та розуміння сучасних світоглядних систем; етичних і громадянських цінностей, прав і свобод громадянина в демократичному суспільстві; сутності соціального конфлікту і шляхів його подолання.

ПК 4. Оволодіння основами теорії і технологій соціальних комунікацій, медіа-освіти та медіа-грамотності.

ПК 5. Уміння дискутувати на теми, пов'язані з осмисленням сучасної громадянознавчої проблематики в Україні та інших країнах.

ПК 6. Здатність оперувати методами, прийомами навчання предмету «Громадянська освіта», застосовувати отриманні знання в освітній і виховній діяльності

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Володіти базовим категоріальним апаратом і методами наук, які інтегровано з метою набуття громадянознавчих знань.

ПРН 2. Знати та розуміти соціальну структуру, динаміку соціокультурних і економічних процесів та місце людини в них.

ПРН 3. Знати та розуміти сучасні світоглядні системи; етичні і демократичні цінності, права і свободи громадянина в демократичному суспільстві; сутність соціального конфлікту і шляхи його подолання.

ПРН 4. Володіти основами теорії і технологій соціальних комунікацій, медіа-освіти та медіа-грамотності.

ПРН 5. Уміти дискутувати на теми, пов'язані з осмисленням сучасної громадянознавчої проблематики в Україні та інших країнах.

ПРН 6. Оперувати методами, прийомами навчання предмету «Громадянська освіта», застосовувати отриманні знання в освітній і виховній діяльності.

Загальний обсяг СОП – 52 кредити ЄКТС (1560 год.)

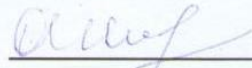
Вимоги до випуску: успішне опанування усіх освітніх компонентів програми. По закінченню СОП студент отримує відповідний сертифікат.

Курси, прослухані в рамках сертифікатної освітньої програми, зараховуються одночасно як вибіркові навчальні дисципліни.

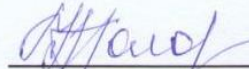
**Навчальний план сертифікатної освітньої програми
«Громадянська освіта»**

ВИБІРКОВІ НАВЧАЛЬНІ ДИСЦИПЛІНИ									
№ з/п	Повна назва навчальної дисципліни	Розподіл за семестра- ми		Кредити ЄКТС	Кількість годин				
		Екзамени	Заліки		Загальний обсяг	Аудиторна робота			Самостійна робота
						всього	лекції	практичні заняття	
1.	Людина в соціальному середовищі		3	4	120	48	24	24	72
2.	Етичні проблеми сучасного суспільства		4	4	120	48	24	24	72
3.	Соціальні комунікації, реклама та PR		5	4	120	48	24	24	72
4.	Цінності демократичного суспільства		5	4	120	48	24	24	72
5.	Світоглядні проекти сучасності		5	4	120	48	24	24	72
6.	Україна в європейському та світовому контексті		6	4	120	48	24	24	72
7.	Людина в соціокультурному просторі		6	4	120	48	24	24	72
8.	Теорії соціального конфлікту		6	4	120	48	24	24	72
9.	Права і свободи людини в демократичному суспільстві		7	4	120	48	24	24	72
10.	Людина в економічній системі		7	4	120	48	24	24	72
11.	Основи медіа-освіти та медіа-грамотності		8	4	120	48	24	24	72
12.	Міжконфесійна комунікація		8	4	120	48	24	24	72
13.	Методика навчання предмету «Громадянська освіта»		8	4	120	48	24	24	72
		Всього		52	1560	624	312	312	936

Керівник СОП

 О. ШТЕПА, к. філос. н.

Завідувач кафедри філософії

 Н. ГОЛОВІНА

Декан факультету історії та географії

 П. КРАВЧЕНКО

Опис навчальної дисципліни «Людина в соціальному середовищі»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Усанова Людмила Анатоліївна, кандидат філософських наук, доцент.

Кафедра: філософії

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта (Історія)», «Історія та археологія»	Мета: оволодіння теоретичними знаннями про специфіку соціальної реальності та соціальні виміри людського існування, формування навичок критичного аналізу сучасних соціальних явищ та усвідомленої світоглядної позиції
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	
Семестр: 3 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань:	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: знання шкільних курсів «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта», «Людина і світ»
Мова викладання: українська	Очікувані результати навчання(РНД): 1. Володіти понятійним апаратом і методами філософського та міждисциплінарного аналізу суспільства та людини в ньому. 2. Характеризувати соціальну структуру, динаміку соціальних процесів та місця людини в них, визначати їх культурно – історичні чинники. 3. Класифікувати та систематизувати отриману інформацію, аналізувати механізми соціальної ідентичності особи. 4. Демонструвати навички реферування, систематизованого огляду спеціальної літератури та написання наукових робіт, перевірки достовірності власних висновків. 5. Володіння навичками самостійного аналізу сучасних суспільних процесів та формування системного уявлення про них
Вид підсумкового контролю: залік	
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Суспільство як предмет міждисциплінарного аналізу. Суспільство як система соціальних відносин. Соціальна стратифікація суспільства. Соціальні виміри людського існування. Гендерний вимір соціального існування. Форми та рівні суспільної свідомості. Масове суспільство та масова свідомість. Еволюція соціально-філософських ідей. Інформаційна революція та сучасні соціальні теорії. Глобалізація. Перспективи сталого розвитку людської цивілізації.	
Форми і методи навчання: Форми організації навчання: лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота студентів (аудиторна, поза аудиторна, науково-дослідна робота студентів). Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, створення проблемних ситуацій, групова дискусія), дослідницький (наукові доповіді, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання).	

Методичні прийоми як компоненти методів: вербальні (розповідь, пояснення, дискусія); ілюстративне-демонстраційні, прикладні (вправи, практичні завдання).

Система оцінювання:

- *методи оцінювання: усне та письмове опитування, тестування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, завдань модульної контрольної роботи.*

– критерії оцінювання:

Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни
90-100	Студент демонструє високий рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни, вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, демонструє володіння понятійним апаратом та навички критичного мислення
75-89	Студент виявляє достатній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, має знання про об'єкт вивчення, застосовує термінологію, аргументує свої твердження; здатний до пошуку та відбору інформації, але сприймає її некритично і самостійний аналіз зробити затрудняється.
60-74	Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати вивчення навчальної дисципліни, має певні знання, мислить в межах заданого алгоритму, має уявлення про предмет, але не має цілісного його розуміння.
35-59	Рівень наявних результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
0-34	Студент не має уявлення про предмет та його зміст Результати навчання практично відсутні

Основні інформаційні джерела:

1. Бути людиною / М. Попович. К. : Вид.Дім "Києво-Могилянська академія", 2013.
2. Петрушенко В.Л. Філософія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації 5-е вид., стер. Львів : Новий світ-2000, 2011. 504 с.
3. Усанова Л.А. Соціальна філософія. Усанова Л.А., Головіна Н.І., Блоха Я.Є. Методичні матеріали до атестаційного екзамену з професійної підготовки за додатковою спеціалізацією для студентів денної форми навчання спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2021. С.42-51.
4. Усанова Л., Супрун Г. Виклики мережевої комунікації та нові форми соціальної взаємодії. Гілея: науковий вісник. К.: Гілея, 2021. Вип. 160

(№1-2). С.98 – 103.

5. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / за ред. Г. І. Волинки; Нац. пед. ун-т імені М. Драгоманова. К. : Каравела, 2010. 464 с.
6. Філософія: навч. посіб. / за ред. І. Ф. Надольного. 8-е вид., стер. К. : Вікар, 2011. 455 с.

Електронні ресурси:

1. Бібліотека українських підручників. UR L: <http://pidruchniki.ws/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. UR L: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Різун В. В. Теорія масової комунікації: підручник / В.В. Різун. – К. Видавничий центр «Просвіта», 2008. 260 с. URL: http://journlib.univ.kiev.ua/Teoriya_mas_com.pdf
4. Социологический словарь. UR L: <http://enc-dic.com>
5. Українська електронна бібліотека. UR L: <http://libr.org.ua/>

Забезпечення: навчальний контент з дисципліни, мультимедійне обладнання, контрольні роботи, тести.

Опис навчальної дисципліни «Етичні проблеми сучасного суспільства»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Головіна Наталя Ігорівна, кандидат філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії.

Кафедра: філософії (ауд. 303, 304 навчального корпусу №2)

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта. Історія», «Історія та археологія».	Мета: поглиблення професійної підготовки студентів на основі визначення практичності етичної теорії, моральних колізій різних соціальних практик у світлі нагальної потреби сьогодення.
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	
Семестр: 4 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань: індивідуальне навчально-дослідницьке завдання	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: - навчальні курси для ЗЗСО: «Історія», «Людина і світ», «Громадянська освіта»; - навчальні курси для ЗВО: «Історія національної культури». Очікувані результати навчання(РНД): 1. Вільно володіти базовим категоріальним апаратом етики.

Мова викладання: українська	
Вид підсумкового контролю: залік	2. Визначати сенс інтелектуального і соціокультурного призначення етики, її пізнавальних та культурних можливостей, історичної ролі. 3. Орієнтуватись в основних напрямках та тенденціях сучасного етичного дискурсу, їх зв'язках із попередньою інтелектуальною історією. 4. Аналізувати моральні проблеми сучасного суспільства крізь призму етичної теорії. 5. Застосовувати етичні знання у практиці професійної діяльності, взаєморозуміння, лідерства, управління і вирішення конфліктів. 6. Уміти застосовувати набуті знання для збагачення власної культури і формування соціокультурного середовища.
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Предмет і завдання курсу «Етичні проблеми сучасного суспільства». Передісторія сучасної етики. Сучасні етичні концепції. Сутність, структура та функції моралі в контексті сучасності. Категорії етики та моральної свідомості. Моральні проблеми людської діяльності і спілкування. Глобалізація і криза моральних систем у сучасних цивілізаціях. Розвиток науки і техніки: «гарячі точки морального фронту». Пріоритет особистості в XX-XXI столітті і нові проблеми. Прикладний аспект сучасної етики. Спеціальні теорії прикладної етики: біо- та екоетика. Спеціальні теорії прикладної етики: соціальна етика, корпоративна етика, інформаційна етика.	
Форми і методи навчання: <i>Форми організації навчання:</i> лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота студентів (аудиторна, поза аудиторна, науково-дослідна робота студентів). <i>Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів:</i> проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, створення проблемних ситуацій, групова дискусія), дослідницький (наукові доповіді, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання). <i>Методичні прийоми як компоненти методів:</i> вербальні (розповідь, пояснення, дискусія); ілюстративне-демонстраційні, прикладні (вправи, практичні завдання).	
Система оцінювання: –методи оцінювання: усне та письмове опитування, тестування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, завдань модульної контрольної роботи. – критерії оцінювання:	
<i>Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни</i>	<i>Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни</i>
90 – 100	Студент демонструє високий рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни, що засвідчують його безумовну готовність до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, а саме: вільно володіє базовим категоріальним апаратом і основною проблематикою етики як філософської науки; визначає

	моральні проблеми сучасного суспільства крізь призму етичної теорії; вільно орієнтується в основних напрямках та тенденціях сучасного етичного дискурсу; виявляє готовність застосовувати етичні знання у практиці професійної діяльності, для збагачення власної культури, та формування соціокультурного середовища.
75 – 89	Студент виявляє достатній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, а саме: в цілому володіє базовим категоріальним апаратом і основною проблематикою етики як філософської науки; визначає основні моральні проблеми сучасного суспільства крізь призму етичної теорії; в цілому орієнтується в основних напрямках та тенденціях сучасного етичного дискурсу; виявляє готовність застосовувати етичні знання у практиці професійної діяльності, для збагачення власної культури, та формування соціокультурного середовища.
60 – 89	Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати вивчення навчальної дисципліни, а саме: володіє деякими базовими категоріями і проблемами етики як філософської науки; визначає деякі моральні проблеми сучасного суспільства; орієнтується в деяких основних напрямках та тенденціях сучасного етичного дискурсу, усвідомлює можливість застосовувати етичні знання у практиці професійної діяльності.
35 – 59	Ряд запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни відсутні.. Знання понятійно-термінологічного апарату і проблематики етики як філософської науки; моральних проблем сучасного суспільства; основних напрямів і тенденцій сучасного етичного дискурсу на низькому рівні. Рівень наявних результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом.
0 – 34	Результати навчання практично відсутні. Студент не володіє понятійно-термінологічним апаратом і проблематики етики як філософської науки; не визначає моральних проблеми сучасного суспільства; не орієнтується в основних напрямках та тенденціях сучасного етичного дискурсу .

Основні інформаційні джерела:

1. Головіна Н.І. Моральні проблеми сучасного суспільства і статус етики. *Філософські обрії : Наук.-теорет. журн. / Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка*. Вип. 38. К. ; Полтава, 2017. С. 112-121.
2. Головіна Н.І. Регулятивний потенціал інформаційної етики. *Філософські обрії : Наук.-теорет. журн. / Ін-т філософії імені Г. С. Сковороди; НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка*. Вип. 42. К. ; Полтава, 2019. С. 160-164.
3. Малахов В. А. Етика : курс лекцій. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. 214 с.
4. Прикладна етика: Навчальний посібник/ Аболіна Т. Г., Нападиста В. Г., Рихліцька О. Д та ін., за заг. ред. Панченко В. І. К.: «Центр учбової літератури», 2012. 392 с.
5. Тофтул М.Г. Етика: Навчальний посібник. К.: Видавничий центр «Академія», 2011. 440 с.

Електронні ресурси:

1. Тофтул М. Г. Етика особистісних стосунків. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка* . 2014. Вип. 6. С. 20-23.
Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_6_6
2. http://megalib.com.ua/book/33_Prikladna_etika.html

3. https://pidruchniki.com/17800309/etika_ta_estetika/vstup_prikladna_etika
4. <https://www.twirpx.com/files/science/phylosofy/ethest/ethics/applied/>

Забезпечення: навчальний контент з дисципліни, мультимедійне обладнання, мультимедійний супровід (презентації в Power Point), контрольні роботи, тести.

Опис навчальної дисципліни «Соціальні комунікації, реклама та PR»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Блоха Я.Є., кандидат філософських наук, доцент.

Кафедра: філософії (ауд 304 навчального корпусу №2).

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта (Історія)», «Історія та археологія».		Мета: ознайомити майбутніх фахівців з науково-теоретичними та актуально-практичними основами суспільних комунікацій, дати уявлення про основи реклами і паблік рилейшнз, навчити основам копірайтингу та створенню найпростіших рекламних та PR-матеріалів.
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)		
Семестр: 5 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань: індивідуальне навчально-дослідницьке завдання		Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: знання шкільних курсів «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта».
Мова викладання: українська		Очікувані результати навчання(РНД): 1. Знати сутність комунікації як соціального явища; 2. Розкривати сутність реклами та паблік рилейшнз як видів масової комунікації 3. Визначати сутність соціальної комунікації, її складові елементи; характеризувати види, рівні, форми комунікаційної діяльності; 4. Характеризувати роль масової комунікації в моделях управління та розвитку суспільства; 5. Аналізувати проблеми соціальних (масових) комунікацій у зв'язку з формуванням інформаційного суспільства; 6. Вирізняти різні типи, види реклами та PR та використовувати різні їх форми і жанри в залежності від нагальної потреби; 7. Складати план організації і проведення рекламної або PR-акції; 8. Розробляти макет рекламного звернення.
Вид підсумкового контролю: залік		
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Поняття про суспільну комунікацію. Комунікаційна діяльність і спілкування. Види, рівні й форми комунікаційної діяльності. Різновиди комунікаційних каналів. Схема комунікації. Масова комунікація. Масова свідомість та розвиток ефективних технологій впливу на неї. Спільне та відмінне у таких видах комунікативної діяльності як піар, реклама та пропаганда. Пропагандистські прийоми у практиці ЗМІ. Основи рекламної діяльності. Канали рекламної комунікації. Методи і форми роботи Паблік Рілейшнз.		
Форми і методи навчання: Форми організації навчання: лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота (аудиторна, поза аудиторна, науково-дослідна робота студентів. Методи навчання:		

Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, групового вирішення проблемних задач, групова дискусія); частково-пошуковий (евристичних запитань, проектів); дослідницький (наукові доповіді, наукові повідомлення).

Методичні прийоми як компоненти методів: вербальні (пояснення, дискусія); ілюстративно-демонстраційні (ілюстрування); прикладні (практичні завдання); інтерактивні (2-4-разом, кооперовано-групова).

Методи за формою організації навчання: лекції (інтерактивна лекція, лекція-дискусія); практичні; самостійна робота (позааудиторна, науково-дослідна робота).

Система оцінювання:

- **методи оцінювання:** усний контроль (усний індивідуальний, усний фронтальний, усний кооперовано-груповий); письмовий контроль (письмовий індивідуальний, письмовий фронтальний, письмовий експрес контроль); тестовий контроль; контроль практичної діяльності, метод самоконтролю.
- **критерії оцінювання:**

Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни
90 – 100	Студент володіє ґрунтовними знаннями щодо суспільної комунікації, реклами та PR у межах вимог освітньо-професійної програми, висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення; самостійно аналізує комунікаційні процеси, робить відповідні висновки й узагальнення; здатний розв'язувати проблемні завдання.
75 – 89	Студент вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, має діалектичне мислення; аргументовано, науково аналізує комунікаційні процеси; має глибокі знання про об'єкт вивчення, застосовує наукову термінологію, аргументує свої твердження і висновки.
60 – 89	Студент добре володіє матеріалом, але має незначні ускладнення при відповіді; потребує незначної допомоги викладача при виборі напрямку відповіді та допускає незначні помилки, неточну аргументацію. Оцінювання подій більш емоційне, ніж наукове. Володіє декількома методами пізнання, але має незначні труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки.
35 – 59	Студент користується лише окремими знаннями дисципліни, порушує логіку відповіді, відповідь недостатньо самостійна, допускаються суттєві помилки в знаннях та поясненні питань дисципліни, мова спрощена; оцінювання комунікаційних процесів лише емоційне; викладач постійно коректує відповідь студента. Студенту важко підтримувати бесіду, не вистачає доказів для обґрунтування власного погляду.
0 – 34	Студент за допомогою викладача відтворює окремі факти, володіє фрагментарною інформацією.

Основні інформаційні джерела:

1. Блоха Я.Є., Кононенко В.В., Усанова Л.А., Іваницький І.В., Кононенко С.В. Теоретичні засади комунікативної культури майбутнього лікаря (за матеріалами німецької періодичної преси). *Науковий журнал «Молодий вчений»*. 2018. № 9 (61) вересень. С. 326-329.
2. Ішук В. Україна: Проблема престижності та ідентичності (масова комунікація і культура як суб'єкти формування громадянської та нац. свідомості). Київ : Смолоскип, 2000. 92 с.
3. Лалл Джеймс Мас-медіа, комунікація, культура. Глобальний підхід / за ред.: О.Гриценка, Н. Гончаренко. Київ : Вид-во К.І.С., 2002. 264 с.
4. Наукова комунікація у мас-медіа: практикум / за ред. В. В. Різуна, уклад.: А. А. Бойко, Н. В. Зелінська, О. Ф. Коновець. Львів : Українська академія друкарства, 2009. 124 с.
5. Почепцов Г. Г. Медіа: теорія масових комунікацій. Навч. посібник для студентів та аспірантів. Київ : Альтерпрес, 2008. 403 с.
6. Салата Г. В., Бачинська Н. А. Культура і комунікація: як культура впливає на сприйняття інформації. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2019. № 3. С. 80-87.
7. Фірсіна С. Комунікація та медіа. *Сучасна школа України*. 2015. жовт. (№ 10). С. 5-15.

Електронні ресурси:

1. <http://archive.nbuv.gov.ua> – Офіційний сайт Національної бібліотеки імені Вернадського.
2. <http://www.prschik.kiev.ua> – Український сайт про PR, маркетинг и рекламу.
3. <http://www.ucipr.org.ua> – Український незалежний центр політичних досліджень.

Забезпечення: навчальний контент дисципліни, мультимедійне обладнання, презентації до тем лекцій в Power Point, підручники, посібники, першоджерела, підбірка документальних фільмів.

Опис навчальної дисципліни «Цінності демократичного суспільства»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Кравченко Петро Анатолійович, доктор філософських наук, професор.

Кафедра: філософії (ауд. 304, корпус № 2)

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта (Історія)», «Історія та археологія»	Мета: систематизація знань із суспільствознавчих дисциплін, ознайомлення з теорією та практикою формування демократичного суспільства та еволюцією демократичних цінностей, формування самостійної світоглядної позиції та усвідомлення свого місця і ролі в суспільстві, сенсу соціальної та особистої активності.
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	

Семестр: 5 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 3/90 Види індивідуальних завдань: індивідуальне науково-дослідне завдання	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: опанування шкільних курсів «Історія України», «Всесвітня історія», «Правознавство», «Людина і світ», «Громадянська освіта».
Мова викладання: українська	Очікувані результати навчання(РНД): 1. Володіння базовим категоріальним апаратом та розуміння основних демократичних принципів. 2. Аналіз історії формування та змісту основних демократичних цінностей, соціально-культурних умов їх реалізації. 3. Здатність характеризувати суспільні явища і розрізняти демократичні процедури («безпосередня демократія і представницька демократії»; «мажоритарна і пропорційна виборчі системи») 4. Уміння самостійного аналізу сучасних суспільних явищ і демократичних процесів, визначення форм суспільної активності громадян на рівні місцевої громади, регіону, держави. 5. Здатність критично мислити та аналізувати роль громадян у становленні й функціонуванні громадянського суспільства та утвердженні демократичних цінностей.
Вид підсумкового контролю: залік	
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Теми аудиторних занять: Виникнення і зміст демократії. Демократичні інститути. Законодавча, виконавча та судова влада в демократичних країнах. Принципи виборчого права. Поняття громадянського суспільства, його функції та роль громадян у його становленні й функціонуванні. Громада і громадянська участь у житті суспільства. Громадянське суспільство та правова держава. Цінності демократії. Свобода як умова людської діяльності. Особистість і соціальна солідарність. Орієнтовний перелік завдань для самостійної роботи: Механізми захисту прав людини в системі демократичного суспільства. Переговори та медіація в демократичному суспільстві. Способи подолання конфліктів у демократичному соціумі. Громадянське суспільство та правова держава: поняття та співвідношення. Волонтерство як соціальний інститут. Підприємництво як рушій розвитку та демократизації соціуму. Шляхи передачі демократичних ідей і цінностей символічною мовою. Угода про асоціацію Україна – ЄС в контексті розбудови демократичного суспільства. Генеза демократичних інституцій на українських землях доби Київської Русі. Генеза демократичних інституцій на українських землях доби Гетьманщини. Генеза демократичних інституцій на українських землях доби національно-визвольних змагань 1917-1922 рр. Проблема інституалізації європейських демократичних цінностей в Україні. Українська політико-правова ментальність: між демократією та анархією. Військовий конфлікт на Сході України в контексті демократичних цінностей вітчизняного соціуму. Всесвітня мережа Інтернет як носій демократичних цінностей: вітчизняний та світовий дискурс.	
Форми і методи навчання: Форми організації навчання: <i>лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота студентів (аудиторна, поза аудиторна, науково-дослідна робота студентів).</i> Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: <i>проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, створення проблемних ситуацій, групова дискусія), дослідницький (наукові доповіді, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання).</i> <i>Методичні прийоми як компоненти методів:</i> вербальні (розповідь, пояснення, дискусія); ілюстративне-демонстраційні, прикладні (вправи, практичні завдання).	
Система оцінювання:	

–методи оцінювання: усне та письмове опитування, тестування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, завдань модульної контрольної роботи. – критерії оцінювання:	
Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни
90 – 100	За глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах, вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань.
75 – 89	За міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
60 – 74	За посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач. За слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладення, за слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач.
35 – 59	За слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладення, за слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач.
0 – 34	За незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.
Основні інформаційні джерела: 1. Бакка Т.В., Марголіна Л.В., Мелещенко Т.В. Інтегрований курс «Громадянська освіта» (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти. К. : УОВЦ «Оріон», 2018. 240 с. 2. Громадянська освіта. 3D Демократії: думаємо, дбаємо, діємо : методичний посібник до курсу громадянської освіти для 10 кл. закл. заг. серед. освіти : [в 7-ми частинах] / П. Вербицька, О. Волошенюк, Г. Горленко та ін. ; за ред. П. Кендзьора. Львів : ВД «Панорама», 2018. Демократичне суспільство та його цінності: частина 4. 2018. 60 с. 3. Кравченко П. А. Історична ретроспектива глобалізаційних та антиглобалізаційних процесів у Європейському філософському дискурсі. <i>Історична пам'ять</i>. Полтава, 2017. С. 30-46. 4. Кравченко П. А. Європейська реформація та її вплив на формування ціннісно-сміслових концептів ранньомодерного суспільства. <i>Епоха Реформації та сучасна Україна. X Всеукраїнський науково-практичний семінар «Актуальні питання всесвітньої історії та методика її викладання. До 500-ліття Реформації в Європі»</i>. 28-29 березня 2017 р. ПНПУ імені В.Г.Короленка; ПДАА. Полтава: Астрей, 2017. С.20-25. 5. Кравченко П.А. Демократизація сучасного українського державотворення: теоретико-практичні засади. <i>Філософські обрії : Наук.-теорет. журн. / Ін-т філософії імені Г.С.Сковороди НАН України, Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка</i>. Вип.39. К. ; Полтава, 2018. С. 76-89.	

6. Кравченко П.А. Національна самосвідомість в процесі формування вітчизняної системи освіти. *IV Міжнародна науково-практична конференція «Наука та перспективи»*. К.: Європейський центр науки, 30-31 жовтня 2020 р. «Альманах науки», 2020. С. 185-194.
7. Кравченко П.А. Соціальний капітал і культурні трансформації глобалізованого світу. *Третій Міжнародний симпозіум Соціокультурний дискурс глобалізованого світу: наука, освіта, комунікація*. 28 квітня 2020 р. К.: Націон. авіаційний ун-т, 2020. С. 56-65.
8. Кравченко П.А. Історична ретроспектива наступності політичних систем. *П'яті Череванівські наукові читання: зб. наук. ст. за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції 18-19 березня 2020 р.* Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2020. С. 290-297.
9. Кудряченко А.І. Політичні режими і форми державного устрою у державах розвинутої демократії (на прикладі Західної Європи) / Політичний режим і народовладдя в Україні: політологічний аналіз. Монографія. За ред. проф. Ф.М. Рудича. Київ: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2011. 422 с.
10. Латигіна Н.А. Демократія: реалії versus утопії: монографія. Київ : Київськ. націон. торг.-екон. ун-т., 2008. 275 с.
11. Хабермас Ю. Демократія. Нравственность. Разум. Московские лекции и интервью. Москва : Academia, 1995. 265 с.

Електронні ресурси:

1. <http://zakon.rada.gov.ua> – Законодавство України.
2. <http://www.president.gov.ua> – офіційне інтернет-представництво Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України).
4. <http://mvs.gov.ua> – Міністерство внутрішніх справ.
5. <http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України.
6. <http://www.un.org.ua/en/> - Офіс ООН в Україні.
7. <http://en.unesco.org/> - ЮНЕСКО.
8. <https://www.unicef.org/> - ЮНІСЕФ.
9. <https://www.unicef.org/ukraine/ukr/> Представництво ЮНІСЕФ в Україні
10. <http://www.osce.org/> - Організація з безпеки та співробітництва у Європі (ОБСЄ).
11. <http://www.osce.org/odihr> - Бюро демократичних інститутів та прав людини (БДПІЛ ОБСЄ).
12. <http://www.osce.org/uk/project-coordinator-in-ukraine> - Координатор проєктів ОБСЄ в Україні.

Забезпечення: навчальний контент з дисципліни, мультимедійне обладнання, мультимедійний супровід (презентації в Power Point), контрольні роботи, тести.

Опис навчальної дисципліни «Світоглядні проєкти сучасності»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Усанова Людмила Анатоліївна, кандидат філософських наук, доцент.

Кафедра: філософії

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта (Історія)», «Історія та археологія»	Мета: оволодіння теоретичними знаннями про типи світоглядних систем, місце в них людини, формування усвідомленої світоглядної позиції та свого місця і ролі в суспільстві, сенсу соціальної та особистої активності.
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	
Семестр: 5 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань: індивідуальне науково-дослідне завдання	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: знання шкільних курсів «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта», «Людина і світ»
Мова викладання: українська	Очікувані результати навчання(РНД): 1. Володіти базовим понятійним апаратом та філософським інструментарієм аналізу людини в суспільстві. 2. Характеризувати основні риси світоглядних систем, співставляти і порівнювати їх. 3. Аналізувати проблеми соціалізації людини, її ідентифікації в сучасному культурному просторі. 4. Демонструвати навички реферування, систематизованого огляду спеціальної літератури, обґрунтування власної думки. 5. Критично переосмислювати усталені світоглядні моделі, співставляти філософські узагальнення та власні погляди на світ, порівнювати і перевіряти отримані результати. 6. Володіння навичками самостійного аналізу сучасних соціальних процесів, формування усвідомленої власної позиції та толерантності до іншої.
Вид підсумкового контролю: залік	
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Світогляд як форма самовизначення людини. Історичні типи світогляду: міфологічний, релігійний, науковий і філософський. Специфіка філософського світогляду. Науковий світогляд. Наукові картини світу. Людина в системі суспільних відносин. Проблема соціалізації та самореалізації. Гендерна соціалізація та гендерні стереотипи. Індивідуальна та суспільна свідомість. Масова свідомість та масова людина. Технології маніпулювання. Проблема ідентичності в мультикультурному просторі.	
Форми і методи навчання: Форми організації навчання: <i>лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота студентів (аудиторна, поза аудиторна, науково-дослідна робота студентів).</i> Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: <i>проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, створення проблемних ситуацій, групова дискусія), дослідницький (наукові доповіді, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання).</i> Методичні прийоми як компоненти методів: вербальні (розповідь, пояснення, дискусія); ілюстративне-демонстраційні, прикладні (вправи,	

практичні завдання).

Система оцінювання:

- **методи оцінювання:** усне та письмове опитування, тестування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, завдань модульної контрольної роботи.

– критерії оцінювання:

Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни
90-100	Студент демонструє високий рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни, вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, демонструє володіння понятійним апаратом та навички критичного мислення
75-89	Студент виявляє достатній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, має знання про об'єкт вивчення, застосовує термінологію, аргументує свої твердження; здатний до пошуку та відбору інформації, але сприймає її некритично і самостійний аналіз зробити затрудняється.
60-74	Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати вивчення навчальної дисципліни, має певні знання, мислить в межах заданого алгоритму, має уявлення про предмет, але не має цілісного його розуміння.
35-59	Рівень наявних результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
0-34	Студент не має уявлення про предмет та його зміст. Результати навчання практично відсутні

Основні інформаційні джерела:

1. Бути людиною / М. Попович. К. : Вид.Дім "Києво-Могилянська академія", 2013.
2. Петрушенко В.Л. Філософія [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації 5-е вид., стер. Львів : Новий світ-2000, 2011. 504 с
3. Психологія групової ідентичності: закономірності становлення : монографія / за ред. П. П. Горностая ; НАПН України, Ін-т соціальної та політичної психології. К. : Міленіум, 2014. 252 с.
4. Усанова Л. Проблема ідентичності: між індивідуалізацією та масовізацією. *Філософські обрії*. К. – Полтава, 2017. №38. С. 41-50.
5. Усанова Л.А. Соціальна філософія. *Усанова Л.А., Головіна Н.І., Блоха Я.Є. Методичні матеріали до атестаційного екзамену з професійної*

підготовки за додатковою спеціалізацією для студентів денної форми навчання спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2021. С.42-51.

6. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. / за ред. Г. І. Волинки; Нац. пед. ун-т імені М. Драгоманова. К. : Каравела, 2010. 464 с.
7. Філософія: навч. посіб. / за ред. І. Ф. Надольного. 8-е вид., стер. К. : Вікар, 2011. 455 с.

Електронні ресурси:

1. Бібліотека українських підручників. UR L: <http://pidruchniki.ws/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. UR L: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Социологический словарь. UR L: <http://enc-dic.com>
4. Українська електронна бібліотека. UR L: <http://libr.org.ua/>

Забезпечення: навчальний контент з дисципліни, мультимедійне обладнання, контрольні роботи, тести.

Опис навчальної дисципліни «Україна в європейському та світовому контексті»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Блоха Я.Є., кандидат філософських наук, доцент.

Кафедра: філософії (ауд 304 навчального корпусу №2).

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта (Історія)», «Історія та археологія».	Мета: формування ключових компетенцій у сфері формування та реалізації стратегії європейської та євроатлантичної інтеграції України; набуття студентами комплексних знань про найважливіші теоретичні і практичні аспекти інтеграційних зусиль України та спеціалізованих знань щодо розвитку інтеграційних процесів між Україною та Європейським союзом, ООН та НАТО, а також практичних навиків щодо вироблення національної позиції та її аргументованого відстоювання в контексті євроінтеграційних процесів.
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	
Семестр: 6 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань: індивідуальне навчально-дослідницьке завдання	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: знання шкільних курсів «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта».
Мова викладання: українська	Очікувані результати навчання(РНД): 1. З'ясовувати історичні передумови виходу України на міжнародну арену. 2. Розкривати поетапну реалізацію стратегічних планів України щодо інтеграції у європейські та атлантичні структури. 3. Давати характеристику формування напрямків складання багатовекторної зовнішньої політики. 4. Характеризувати зовнішньополітичні засади Української держави за Конституцією України. 5. Спостерігати за участю України у всесвітніх міжнародних організаціях та створенні світової системи безпеки; визначати цілі та завдання України щодо подальшого розвитку взаємовідносин з країнами СНД, західноєвропейськими, близькосхідними та азійськими країнами. 6. Аналізувати особливості активної участі України у рамках роботи Організації Об'єднаних Націй (ООН), взаємовідносин України Північноатлантичним Альянсом (НАТО). 7. Розглядати основні етапи взаємовідносин України з Європейським Союзом. 8. Характеризувати місце та роль України в роботі спеціальних та регіональних міжнародних організаціях. 9. Працювати з документами та нормативними актами, які склали основу визнання України повноправним суб'єктом міжнародних відносин.
Вид підсумкового контролю: залік	
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Вступ до курсу «Україна в європейському та світовому контексті». Предмет і завдання. Становлення незалежної України як суб'єкта	

міжнародних відносин. Формування зовнішньої політики і міжнародне визнання незалежності України. Міжнародна політика України після розпаду СРСР. Створення СНД. Україна в системі економічно-фінансових організацій СНД. Взаємовідносини України з Російською Федерацією: проблеми та здобутки. Створення Організації Об'єднаних Націй та участь України у її роботі від часу заснування по сьогоднішній день. Відносини України з Євросоюзом, перспективні шляхи співпраці. Розвиток відносин України з НАТО. Взаємовідносини України з країнами Центрально-Східної Європи. Етапи налагодження зовнішньополітичних контактів України з державами Західної Європи. Близькосхідний та Азійський вектори зовнішньої політики України. Формування міждержавних дипломатичних зв'язків України із Сполученими Штатами Америки і Канадою.

Форми і методи навчання:

Форми організації навчання: лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота (аудиторна, поза аудиторна, науково-дослідна робота студентів).

Методи навчання:

Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, групового вирішення проблемних задач, групова дискусія); частково-пошуковий (евристичних запитань, проектів); дослідницький (наукові доповіді, наукові повідомлення).

Методичні прийоми як компоненти методів: вербальні (пояснення, дискусія); ілюстративно-демонстраційні (ілюстрування); прикладні (практичні завдання); інтерактивні (2-4-разом, кооперовано-групова).

Методи за формою організації навчання: лекції (інтерактивна лекція, лекція-дискусія); практичні; самостійна робота (позааудиторна, науково-дослідна робота).

Система оцінювання:

- **методи оцінювання:** усний контроль (усний індивідуальний, усний фронтальний, усний кооперовано-груповий); письмовий контроль (письмовий індивідуальний, письмовий фронтальний, письмовий експрес контроль); тестовий контроль; контроль практичної діяльності, метод самоконтролю.
- **критерії оцінювання:**

Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни
90 – 100	Студент володіє ґрунтовними знаннями з дисципліни у межах вимог освітньо-професійної програми, висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення; самостійно аналізує політичні процеси в Європі та світі, робить відповідні висновки й узагальнення; здатний розв'язувати проблемні завдання.
75 – 89	Студент вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, має діалектичне мислення; аргументовано, науково аналізує політичні процеси в Європі та світі; має глибокі знання про об'єкт вивчення, застосовує наукову термінологію, аргументує свої твердження і висновки.
60 – 89	Студент добре володіє матеріалом, але має незначні ускладнення при відповіді; потребує незначної допомоги

	викладача при виборі напрямку відповіді та допускає незначні помилки, неточну аргументацію. Оцінювання політичних процесів в Європі та світі більш емоційне, ніж наукове. Володіє декількома методами пізнання, але має незначні труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки.
35 – 59	Студент користується лише окремими знаннями дисципліни, порушує логіку відповіді, відповідь недостатньо самостійна, допускаються суттєві помилки в знаннях та поясненні питань дисципліни, мова спрощена; оцінювання досягнень думки лише емоційне; викладач постійно коректує відповідь студента. Студенту важко підтримувати бесіду, не вистачає доказів для обґрунтування власного погляду.
0 – 34	Студент за допомогою викладача відтворює окремі політичні процеси в Європі та світі, володіє фрагментарною інформацією.

Основні інформаційні джерела:

1. Алексєєв Ю.М., Кульчицький С. В., Слюсаренко А. Г. Україна на зламі історичних епох (Державотворчий процес 1985–1999 рр.). Навчальний посібник. Київ : Либідь, 2000. 323 с.
2. Блоха Я.Є. Перспективи повноправного членства України в Європейському Союзі у зв'язку з розширенням ЄС. Збірник матеріалів Міжнародної студентської науково-практичної конференції «Майбутнє Європейського Союзу та перспективи європейської інтеграції України» / Упорядник В.Г.Лавриненко. Київ, 12 травня 2006 року. Київ: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2006. С. 43-45
3. Блоха Я.Є., Шибітченко А.П. Перспективи становлення громадянського суспільства в сучасній Україні. *Придніпровські соціально-гуманітарні читання: Матеріали Кіровоградської сесії I Всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Кіровоград, 15 червня 2012 р.): у 2-х частинах. Дніпропетровськ: ТОВ «Інновація», 2012. Ч.2. С.35-37.
4. Галик В. М. Україна в Європі і світі. Навчальний посібник. Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2010. 477 с.
5. Галик В. М. Україна в Європі і світі: навч. посіб.; [відп. за випуск Л. В. Тимошенко]. Київ : Знання, 2013. 364 с.
6. Зленко А. М. Дипломатія і політика. Україна у процесі динамічних геополітичних змін. Харків: Фоліо, 2003. 559 с
7. Козак Т. М. Європейська інтеграція та проблеми регіонів: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. 236 с.
8. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XXI ст.): Навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 284
9. Розширення Європейського Союзу: вплив на відносини України з центральноєвропейськими сусідами. Київ : К.І.С, 2004. 360 с.
10. Україна в XX столітті (1900-2000): Збірник документів і матеріалів / Упоряд.: А.Г.Слюсаренко, В. І. Гусєв, В. Ю. Король та ін. Київ : Вища школа, 2000. 351 с.
11. Україна в сучасному геополітичному просторі: теоретичний і прикладний аспекти / За ред. Ф.М. Рудича. Київ : МАУП, 2002. 488 с.
12. Україна у міжнародних відносинах XX століття: Навч. посібн. / За ред. проф. Малика Я.Й. Львів: Світ, 2004. 468 с.

Електронні ресурси:

1. Офіційний веб-сайт Європейського Союзу – <http://europa.eu>
2. Офіційний веб-сайт Європейської Ради – <http://www.european-council.europa.eu>

3. Офіційний веб-сайт Ради ЄС – <http://www.consilium.europa.eu>
4. Офіційний веб-сайт Європейської Комісії – <http://ec.europa.eu>
5. Офіційний веб-сайт Європейського Парламенту – <http://www.europarl.europa.eu>
6. Офіційний веб-сайт Суду Європейського Союзу – <http://curia.europa.eu>
7. Офіційний веб-сайт Суду Аудиторів – <http://www.eca.europa.eu>
8. Офіційний веб-сайт Соціально-Економічного Комітету ЄС – <http://www.eesc.europa.eu>
9. Офіційний веб-сайт Комітету Регіонів – <http://cor.europa.eu>
10. Офіційний веб-сайт Представництва ЄС в Україні – <http://eeas.europa.eu>
11. Офіційний веб-сайт Європейської Служби Зовнішньої Діяльності – <http://eeas.europa.eu>

Забезпечення: навчальний контент дисципліни, мультимедійне обладнання, презентації до тем лекцій в Power Point, підручники, посібники, першоджерела, підбірка документальних фільмів.

Опис навчальної дисципліни «Людина в соціокультурному просторі»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Головіна Н.І., кандидат філософських наук, доцент, завідувачка кафедри філософії, тел.: 0996273793.

Кафедра: філософії (ауд. 303, 304 навчального корпусу №2)

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта. Історія», «Історія та археологія».	Мета: ознайомлення студентів з основними положеннями філософії і теорії культури щодо функціонування людини в соціокультурному просторі як теоретичного підґрунтя їх застосування в освітній і виховній діяльності.
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	
Семестр: 6 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань: індивідуальне навчально-дослідницьке завдання	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: - навчальні курси для ЗЗСО: «Історія», «Людина і світ», «Громадянська освіта»; - навчальні курси для ЗВО: «Історія національної державності і культури», «Людина в соціальному середовищі», «Етичні проблеми сучасного суспільства», «Соціальні комунікації, реклама та PR», «Цінності демократичного суспільства», «Світоглядні проєкти сучасності». Очікувані результати навчання(РНД)

Мова викладання: українська	1. Володіти змістом сучасних філософських і культурологічних дискусій з проблем функціонування людини в соціокультурному просторі.
Вид підсумкового контролю: залік	2. Оперувати категоріальним апаратом філософії і теорії культури. 3. Уміти аналізувати актуальні соціокультурні процеси, що відбуваються як в українському суспільстві, так і в світі. 4. Вміти дискутувати на теми, пов'язані з філософсько-культурологічним осмисленням соціокультурного процесу в людському вимірі. 5. Застосовувати отримані знання в освітній і виховній діяльності.
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Культура як загальна характеристика життя суспільства і людини. Особливості філософсько-культурологічної методології у вивченні культури. Структура і функції культури. Культура як цілісний інформаційний процес. Соціальний характер культурної інформації. Культура і суспільство. Еволюція уявлень про взаємозв'язок культури й суспільства. Соціокультурний процес. Взаємообумовленість соціального й культурного у функціональній цілісності. Соціальна культура як ціннісне-регулятивна площина суспільства. Соціокультурна організація, соціокультурна регуляція, соціокультурна комунікація. Культура та особистість. Особистість як об'єкт і суб'єкт культурної діяльності. Типи соціальності та особливості культурної регуляції. Нові принципи соціальної самореалізації особистості в сучасному суспільстві. Відтворення культури за допомогою соціалізації та інкультурації особистості. Відтворення культури як відтворення суспільства як цілісної, стійкої і культурно специфічної людської спільності.	
Форми і методи навчання: <i>Форми організації навчання:</i> лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота студентів (аудиторна, поза аудиторна, науково-дослідна робота студентів). <i>Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів:</i> проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, створення проблемних ситуацій, групова дискусія), дослідницький (наукові доповіді, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання). <i>Методичні прийоми як компоненти методів:</i> вербальні (розповідь, пояснення, дискусія); ілюстративне-демонстраційні, прикладні (вправи, практичні завдання).	
Система оцінювання: – методи оцінювання: усне та письмове опитування, тестування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, завдань модульної контрольної роботи. – критерії оцінювання:	
Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни
90 – 100	Студент демонструє ґрунтовні знання проблем функціонування людини в соціокультурному просторі; вільно оперує

	категоріальним апаратом філософії і теорії культури; вміє аналізувати актуальні соціокультурні процеси в Україні й світі; вміє дискутувати на теми, пов'язані з філософсько-культурологічним осмисленням соціокультурного процесу в людському вимірі, що засвідчують його безумовну готовність до практичного застосування отриманих знань у професійній діяльності.
75 – 89	Студент виявляє достатній рівень знань проблем функціонування людини в соціокультурному просторі; оперує категоріальним апаратом філософії і теорії культури; в цілому вміє аналізувати актуальні соціокультурні процеси в Україні й світі; вміє дискутувати на окремі теми, пов'язані з філософсько-культурологічним осмисленням соціокультурного процесу в людському вимірі, що засвідчують його готовність до практичного застосування отриманих знань у професійній діяльності.
60 – 89	Наявні мінімально достатні знання проблем функціонування людини в соціокультурному просторі, категоріального апарату філософії і теорії культури, актуальних соціокультурних процесів в Україні й світі для подальшого навчання або професійної діяльності.
35 – 59	Ряд запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни відсутні. Рівень знання проблем функціонування людини в соціокультурному просторі, оперування категоріальним апаратом філософії і теорії культури; аналізу актуальних соціокультурних процесів в Україні й світі є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності.
0 – 34	Результати навчання практично відсутні.

Основні інформаційні джерела:

1. Гатальська С.М. Філософія культури. К.: Либідь, 2005. 328 с.
2. Головіна Н.І. Нова соціокультурна реальність в Україні та завдання культурної політики держави. *Соціально-економічні трансформації в епоху глобалізації: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Т.2 Полтава: Скайтек, 2005. С.29-35.
3. Головіна Н.І. Філософсько-культурологічні засади дослідження феномену культури. *Філософські обрії. Науково-теоретичний журнал Інституту філософії імені Г.С. Сковороди та Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка*. Випуск 32. Київ-Полтава 2014. С. 36-46.
4. Головіна Н.І. Проблема формування культурної компетентності особистості в контексті реформування вищої школи. *Філософські обрії. Науково-теоретичний журнал Інституту філософії імені Г.С. Сковороди та Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г.Короленка*. Випуск 33. Київ-Полтава, 2015.
5. Головіна Н.І. Буття людини в контексті естетизації соціального. Проблема людини в українських реаліях: екзистенційний вимір. *Філософсько-антропологічні читання* 6 жовтня 2017. К., Інститут філософії імені Г.С.Сковороди, 2017. С.70-76.
6. Людина і культура / за ред. Д. Шевчука. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2019. 224 с.
7. Панич О.О. Теорія культури. Навчально-методичний посібник. Донецьк: Видавництво Донецького національного університету, 2009. 116 с.
8. Подольська Є.А. Кредитно-модульний курс культурології: Навчальний посібник / Є.А. Подольська, В.Д. Лихвар, Д.Є. Погорілий. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368с.
9. Тюрменко І. І., Буравченкова С. Б., Рудик П. А. Культурологія: теорія та історія культури. Навчальний посібник. Київ: Центр учбової

літератури, 2010. 370 с.

Електронні ресурси:

1. Гудзенко-Александрук Олена. Соціокультурний простір як соціально-культурна детермінанта формування духовного потенціалу особистості. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/46338/15-hudzenko-aleksandruk%20.pdf?sequence=1>
2. Людина і культура / за ред. Д. Шевчука. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2019. 224 с. Режим доступу: <https://eprints.oa.edu.ua/7892/1/Людина%20і%20культура.pdf>
3. Прудникова О. В. Соціокультурна комунікація в контексті становлення та розвитку інформаційної культури. *Політологічний вісник*. 2013. Вип. 70. С. 123–132. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pv_2013_70_13
4. Романова О. О. Культурна комунікація як чинник розвитку соціокультурних процесів. *Наукові записки [Національного університету «Острозька академія»*. Сер. : Філологічна. 2013. Вип. 38. С. 26-28. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2013_38_10.

Забезпечення: навчальний контент з дисципліни, мультимедійне обладнання, мультимедійний супровід (презентації в Power Point), контрольні роботи, тести.

Опис навчальної дисципліни «Теорії соціального конфлікту»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Усанова Людмила Анатоліївна, кандидат філософських наук, доцент.

Кафедра: філософії (ауд. 304 навчального корпусу №2)

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта. Історія», «Історія та археологія».	Мета: оволодіння теоретичними знаннями про суть соціальних конфліктів та інструментарієм їх передбачування і врегулювання
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	
Семестр: 6 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань:	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: знання шкільних курсів «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта».
Мова викладання: українська	Очікувані результати навчання(РНД): 1. Визначати понятійний апарат сучасних теорій конфлікту 2. Класифікувати типи конфліктів та розрізняти їх специфіку.

Вид підсумкового контролю: залік	3. Аналізувати об'єктивні та суб'єктивні чинники конфліктних ситуацій, їх конструктивні /деструктивні наслідки. 4. Розрізняти психологічні типи конфліктногенної поведінки та механізми її подолання. 5. Оволодіння прийомами переговорного процесу для врегулювання конфліктної ситуації
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Становлення конфліктологічної методології соціального пізнання. Сутність конфлікту та його структура. Класифікація конфліктів. Види соціальних конфліктів. Детермінація конфліктів та механізм їх виникнення. Особистість як суб'єкт конфлікту. Конфлікт як форма комунікації. Бар'єри непорозуміння. Переговорний процес як стратегія урегулювання конфліктів.	
Форми і методи навчання: <i>Форми організації навчання:</i> лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота студентів (аудиторна, поза аудиторна, науково-дослідна робота студентів). <i>Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів:</i> проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, створення проблемних ситуацій, групова дискусія), дослідницький (наукові доповіді, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання). <i>Методичні прийоми як компоненти методів:</i> вербальні (розповідь, пояснення, дискусія); ілюстративне-демонстраційні, прикладні (вправи, практичні завдання).	

Система оцінювання:

- **методи оцінювання:** усне та письмове опитування, тестування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, завдань модульної контрольної роботи.

– критерії оцінювання:

<i>Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни</i>	<i>Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни</i>
90-100	Студент демонструє високий рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни, вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, демонструє володіння понятійним апаратом та навички критичного мислення
75-89	Студент виявляє достатній рівень досягнення запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом, має знання про об'єкт вивчення, застосовує термінологію, аргументує свої твердження; здатний до пошуку та відбору інформації, але сприймає її некритично і самостійний аналіз зробити затрудняється.
60-74	Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати вивчення навчальної дисципліни, має певні знання, мислить в межах заданого алгоритму, має уявлення про предмет, але не має цілісного його розуміння.
35-59	Рівень наявних результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
0-34	Студент не має уявлення про предмет та його зміст. Результати навчання практично відсутні

Основні інформаційні джерела:

- 1.Ващенко І.В., Кляп М.І. Конфліктологія та теорія переговорів: навчальний посібник. Київ: Знання, 2013. 407 с.
- 2.Дуткевич Т. Конфліктологія з основами психології управління. К.: Центр учб. л-ри, 2016. 455 с.
- 3.Миронова О. М., Мазоренко О. В. Конфліктологія: навч. посіб. Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. 168 с.
- 4.Тихомирова Є. Б. Конфліктологія та теорія переговорів: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Є. Б. Тихомирова, С. Р. Постоловський. Рівне: Перспектива, 2014. 398 с.
- 5.Усанова Л.А. Соціальна філософія. Усанова Л.А., Головіна Н.І., Блоха Я.Є. Методичні матеріали до атестаційного екзамену з професійної підготовки за додатковою спеціалізацією для студентів денної форми навчання спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2021. С.42-51.
- 6.Яхно Т. П. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб / Т. П. Яхно, І. О. Куревіна. К.: Центр учб. л-ри, 2012. 168 с.

Електронні ресурси:

- 1.Бібліотека українських підручників. UR L: <http://pidruchniki.ws/>
- 2.Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. UR L: <http://www.nbuv.gov.ua/>
- 3.Социологический словарь. UR L: <http://enc-dic.com>
- 4.Студентська електронна бібліотека «ЧИТАЛКА». UR L: http://chitalka.info/gumaniratni_nauki.html
- 5.Українська електронна бібліотека. UR L: <http://libr.org.ua/>

Забезпечення: навчальний контент з дисципліни, контрольні роботи, тести.

Опис навчальної дисципліни «Права і свободи людини в демократичному суспільстві»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Штепа Олексій Олександрович кандидат філософських наук, старший викладач (тел. 0993072231)

Кафедра: філософії (ауд. 304, корпус № 2)

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта. Історія», «Історія та археологія».	Мета: формування вільної особистості, яка визнає загальнолюдські та національні цінності й керується морально-етичними критеріями та почуттям відповідальності у власній поведінці; виховання поваги до людської гідності й дотримання прав людини, демократичних цінностей, верховенства права, справедливості, неупередженості, рівності; формування громадянської компетентності студентської молоді, що забезпечує її активну громадянську позицію, здатність відповідально реалізовувати свої права та обов'язки в конкретній ситуації, налагоджувати соціальне партнерство у розв'язанні суспільних проблем.
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	
Семестр: 7 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань: індивідуальне науково-дослідне завдання	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: опанування шкільних курсів «Історія України», «Всесвітня історія», «Правознавство», «Людина і світ», «Громадянська освіта» тощо. Очікувані результати навчання(РНД): 1. Здатність проектувати і здійснювати освітній процес з урахуванням отриманих знань у галузі прав людини;

Мова викладання: українська	2. Здатність до розуміння суті та значення ключових політико-правових, соціально-філософських та економічних категорій, застосування їх в повсякденній професійній діяльності;
Вид підсумкового контролю: залік	3. Здатність до розуміння взаємозв'язку між суспільно-політичними процесами і явищами та сутністю і призначенням політико-правових норм та інститутів; 4. Спроможність давати об'єктивну оцінку суспільним трансформаціям, свідками яких вони стали, з урахуванням змісту отриманих ними в ході вивчення курсу знань.
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Теми аудиторних занять: Правова держава і громадянське суспільство. Людська гідність і права людини. Людина і держава. Механізми захисту прав людини. Юридична відповідальність та права людини. Особливості судового захисту прав людини в Україні. Самозахист порушеного права. Міжнародно-правові механізми захисту прав і свобод людини. Особисті права людини. Політичні права людини і громадянина. Економічні права громадян. Соціальні права та їх правове закріплення. Культурні права: поняття та особливості. Правосвідомість та права людини: український контекст. Обов'язки людини та громадянина: поняття та механізм реалізації. Орієнтовний перелік завдань для самостійної роботи: Сімейні правила. Права та обов'язки членів сім'ї. Борці за права людини. Майбутнє прав людини. Ініціатива людини в захисті своїх прав. Громадянське суспільство та правова держава: поняття та співвідношення. Підприємництво як рушій суспільного розвитку та реалізація відповідного права. Європейський суд з прав людини у вітчизняному механізмі захисту прав і свобод. Шикана: поняття та правова природа. Право інтелектуальної власності у сфері освіти. Екологічні права людини: українські реалії.	
Форми і методи навчання: <i>Форми організації навчання:</i> лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота студентів (аудиторна, поза аудиторна, науково-дослідна робота студентів). <i>Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів:</i> проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, створення проблемних ситуацій, групова дискусія), дослідницький (наукові доповіді, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання). <i>Методичні прийоми як компоненти методів:</i> вербальні (розповідь, пояснення, дискусія); ілюстративне-демонстраційні, прикладні (вправи, практичні завдання).	
Система оцінювання: – методи оцінювання: усне та письмове опитування, тестування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, завдань модульної контрольної роботи. – критерії оцінювання:	
Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни
90 – 100	За глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах,

	вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко, лаконічно, логічно послідовно відповідати на поставлені запитання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань.
75 – 89	За міцні знання навчального матеріалу, аргументовані відповіді на поставлені запитання, вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач.
60 – 74	За посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач. За слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладення, за слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач.
35 – 59	За слабкі знання навчального матеріалу, неточні або мало аргументовані відповіді, з порушенням послідовності викладення, за слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач.
0 – 34	За незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

Основні інформаційні джерела:

1. Бакка Т.В., Марголіна Л.В., Мелешенко Т.В. Інтегрований курс «Громадянська освіта» (рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. заг. серед. освіти / Т.В. Бакка,. – К. : УОВЦ «Оріон», 2018. – 240 с.
2. Громадянська освіта. 3D Демократії: думаємо, дбаємо, діємо : методичний посібник до курсу громадянської освіти для 10 кл. закл. заг. серед. освіти : [в 7-ми частинах] / П. Вербицька, О. Волошенюк, Г. Горленко та ін. ; за ред. П. Кендзьора. Львів : ВД «Панорама», 2018. Права і свободи людини: частина 2. 2018. 60 с.; Демократичне суспільство та його цінності: частина 4. 2018. 60 с.; Взаємодія громадян і держави в досягненні суспільного добробуту: частина 6. 2018. 68 с.
3. Колодій А. М. Права людини і громадянина в Україні / А. М. Колодій, А. Ю. Олійник. К. : Юрінком Інтер, 2004. 332 с.
4. Скрипнюк В. Громадянське суспільство і система державної влади в Україні: проблеми взаємодії у сучасних умовах. *Право України*. 2014. № 4. С. 81-90.
5. Штепа О.О. Адаптація вітчизняного законодавства у сфері інтелектуальної власності до стандартів ЄС: проблеми і перспективи. *Матеріали за 5-а міжнародна научна практична конференція «Настоящи постижения на европейската наука – 2009»*. Том 4. Закон. История. София. «Бял ГРАД-БГ» ООД С. 13-14.
6. Штепа О.О. До питання про судово-прокурорський захист права інтелектуальної власності. *Materialy IV Miedzynarodowej naukowí – praktycznej Konferencji “Naukowym progres na rubiezu tysiacleci – 2008”*. Тум 11. Pwawo. Filozofia.: Przemysl. Nauka I studia. S. 14-16.
7. Штепа О.О. Національна держава як форма організації громадянського суспільства та її трансформація під впливом глобалізаційних процесів. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Громадянське суспільство в Україні: проблеми формування та перспективи розвитку»*, 23-24 травня 2008 року. Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. С. 83-86.

Електронні ресурси:

- 1.<http://zakon.rada.gov.ua> – Законодавство України.
- 2.<http://www.president.gov.ua> – офіційне інтернет-представництво Президента України.

3.<http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України).

4.<http://mvs.gov.ua> – Міністерство внутрішніх справ.

5.<http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України.

Забезпечення: навчальний контент з дисципліни, мультимедійне обладнання, мультимедійний супровід (презентації в Power Point), контрольні роботи, тести.

Опис навчальної дисципліни «Людина в економічній системі»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Яковенко Лариса Іванівна, доктор економічних наук, професор кафедри політекономії

Кафедра: політекономії (ауд. 401 навчального корпусу №2)

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта. Історія», «Історія та археологія». Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Мета: формування теоретичних знань та практичних навичок з аналізу функціонування та розвитку економічної системи; ролі людини в економічній системі.
Семестр: 7 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань: індивідуальне навчально-дослідницьке завдання	
Мова викладання: українська Вид підсумкового контролю: залік	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: - навчальні курси для ЗЗСО: «Історія», «Людина і світ», «Громадянська освіта»; - навчальні курси для ЗВО: «Історія національної культури», «Цінності демократичного суспільства», «Людина в соціальному середовищі», «Людина в соціокультурному просторі». Очікувані результати навчання(РНД): 1. Аналізувати економічну систему як цілісну систему взаємозв'язків. 2. Володіння понятійно-термінологічним апаратом сучасної економічної науки. 3. Ідентифікувати актуальні економічні суперечності і проблеми економічної організації суспільства. 4. Орієнтуватися в основних напрямках сучасного економічного дискурсу. 5. Аналізувати і моделювати поведінку людини у взаємодії з іншими економічними суб'єктами. 6. Застосовувати економічні знання у практиці професійної діяльності, взаєморозуміння, лідерства, управління і вирішення конфліктів. 7. Уміти застосовувати набуті знання для збагачення економічної культури і формування соціо-економічного середовища.
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Соціальні цілі економіки. Типи економічних систем. Людина в системі ринкових відносин. Закон попиту і поведінка людини на ринку. Підприємництво. Закон пропозиції і логіка бізнесу. Економіка домогосподарства. Людина на ринку праці. Зайнятість і безробіття. Людина у взаємодії з державою. Динаміка і статика економічної системи. Людський розвиток. Людина в економіці майбутнього	
Форми і методи навчання: <i>Форми організації навчання:</i> лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота студентів (аудиторна,	

поза аудиторна, науково-дослідна робота студентів).

Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, створення проблемних ситуацій, групова дискусія), дослідницький (наукові доповіді, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання).

Методичні прийоми як компоненти методів: вербальні (розповідь, пояснення, дискусія); ілюстративне-демонстраційні, прикладні (вправи, практичні завдання).

Система оцінювання:

–**методи оцінювання:** усне та письмове опитування, тестування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, завдань модульної контрольної роботи.

– **критерії оцінювання:**

<i>Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни</i>	<i>Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни</i>
90 – 100	Студент має повні, глибокі знання економічної теорії, вміє робити висновки, узагальнення, знаходити інформацію та аналізувати її, самостійно користуватися різними джерелами інформації, ставити і розв'язувати проблемні завдання, дискутувати, відстоювати власну думку. Студент демонструє високий рівень досягнень кожного із запланованих результатів, що засвідчує готовність до подальшого навчання, а саме: застосовує понятійно-термінологічний апарат сучасної економічної науки; формулює основні проблеми економічної організації суспільства; моделює поведінку економічних суб'єктів; аналізує поведінку державних інституцій та економічну політику; аналізує економічну систему як цілісну систему взаємозв'язків; характеризує економічні явища з погляду економічної теорії; використовує методологічні положення економічної теорії для організації і проведення практичної роботи та самостійного прийняття рішень
75 – 89	Студент правильно відтворює навчальний матеріал, має базові теоретичні знання економічної теорії, вміє наводити приклади на підтвердження певних думок. Студент демонструє достатній рівень досягнень за запланованими результатами, а саме: застосовує понятійно-термінологічний апарат сучасної економічної теорії; формулює основні проблеми економічної організації суспільства; моделює поведінку економічних суб'єктів; аналізує національну економіку як цілісну систему взаємозв'язків; характеризує економічні явища з погляду економічної теорії
60 – 89	Студент з допомогою викладача відтворює основний навчальний матеріал, здатен з помилками й неточностями дати визначення понять, вміє на елементарному рівні аналізувати основні терміни та теоретичні положення економічної теорії. Студент демонструє задовільний рівень досягнень за запланованими результатами, а саме: застосовує понятійно-термінологічний апарат сучасної економічної теорії; формулює основні проблеми економічної організації суспільства; характеризує економічні явища з погляду економічної теорії

35 – 59	Студент відтворює частину навчального матеріалу, з допомогою дає відповіді на запитання та називає основні положення економічної теорії. Студент демонструє незадовільний рівень досягнень за запланованими результатами, а саме: застосовує понятійно-термінологічний апарат сучасної економічної теорії із помилками, які виправляє за допомогою викладача; розпізнає і формулює за допомогою викладача основні проблеми економічної організації суспільства
0 – 34	Студент не має уявлення про об'єкт вивчення, відтворює незначну частину навчального матеріалу, розпізнає категорії і поняття сучасної економічної теорії, але застосовує їх невірно та/або не може пояснити їх суть

Основні інформаційні джерела:

1. Яковенко Л. І. Економічна теорія : Навчальний посібник для студентів. Полтава : Скайтек, 2005. 201 с.
2. Яковенко Л. І. Інноваційний характер економіки знань. *Вісник Полтавської державної аграрної академії*. 2010. № 2. С. 141-146.
3. Яковенко Л.І., Степаненко С.В. Соціально-економічні трансформації: наукове осмислення. Політична економія. 2015. № 1. С. 189–191.
4. Економічна теорія. Політекономія : підручник для студентів вузів / ред. В. Д. Базилевич. 9-те вид., доп. К. : Знання, 2014. 711 с.
5. Мельник Л. Ю., Макаренко П. М. Економічна теорія – політекономічний контекст : навч. посіб. для студ. Вищих навч. закл. К. : Кондор, 2008. 524 с.

Електронні ресурси

1. Кабінет міністрів України. Урядовий портал. Офіційний сайт // <https://www.kmu.gov.ua/>
2. Національний банк України. Офіційний сайт // <https://bank.gov.ua/>
3. Державний служба статистики України. Офіційний сайт // <http://www.ukrstat.gov.ua/http://www.me.gov.ua/?lang=uk-UA>

Забезпечення: навчальний контент з дисципліни, мультимедійне обладнання, мультимедійний супровід (презентації в Power Point), контрольні роботи, тести.

Опис навчальної дисципліни «Основи медіаосвіти та медіаграмотності»

П. І. Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Семенко Світлана Василівна, канд. філол. наук, проф. (SvitlanaSem@ukr.net)

Кафедра: журналістики (каб.302, навчального корп. №2)

Факультет: філології та журналістики

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта. Історія», «Історія та археологія».	Мета: формування певних знань і умінь з основ медіаосвіти медіапедагогіки та аудіовізуальної грамотності щодо вирішення сучасних медіапедагогічних проблем, розуміння ролі та значення медійного світу в професійному та особистісному становленні людини.
--	---

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	
Семестр: 8 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань: немає	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: знання шкільних курсів «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта».
	Очікувані результати навчання (РНД): 1. Здійснювати перевірку та класифікацію джерел інформації. 2. Характеризувати соціальну інформацію за такими ознаками, як доступність, кількість, цінність, зміст, об'єктивність, адекватність, достовірність, точність, оперативність, надійність. 3. Розпізнавати гіперболізовані ознаки медіаповідомлень і пояснювати мету їх демонстрування. 4. Розрізняти інформацію за рівнем впливу на особистість, аналізувати й оцінювати медіаповідомлення. 5. Формувати правильні орієнтири у пропозиціях сучасних мас-медіа.
Мова викладання: українська	
Вид підсумкового контролю: залік	
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Медіаосвіта та медіаграмотність як освітні категорії. Вплив медіа на розвиток особистості. Вплив інтернету на дітей і підлітків. Вплив реклами на дітей і підлітків. Візуальна медіакультура. Ключові методики аналізу медіамеседжів. Критичне мислення: базові методики. Роль родини у формуванні медіакультури. Сучасна екранна медіакультура. Вітчизняна модель медіаосвіти.	
Форми і методи навчання: форми – навчальні заняття, самостійна робота, контрольні заходи; методи – пояснювально-ілюстративний; частково-пошуковий, проблемний..	
Система оцінювання: – методи оцінювання: усний і письмовий, контроль практичної діяльності (виконання контрольних практичних завдань), за видами – поточний, проміжний, підсумковий; – критерії оцінювання: 100 бальна система у підсумковому оцінюванні: поточний (0-5 балів), самостійна робота (0-5 балів), модульний контроль (0-5 балів).	
Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни
90-100	Студент демонструє високий рівень володіння матеріалом, розуміє перебіг і взаємопов'язаність явищ медіаосвіти й журналістського процесу у світлі «Концепції розвитку медіаосвіти в Україні» та «Концепції нової української школи», володіє провідними методиками вивчення медіакультури й медіаграмотності в навчальних закладах різних типів, виявляє творчі здібності, показує знання різних джерел інформації (науково-критичної, монографічної, джерелознавчої літератури), творчо використовує дібраний матеріал, створює дидактичні матеріали з медіаосвіти для навчальних закладах різних типів, аргументує власні судження з опорою на практичний досвід медіапедагогів і медіатренерів..

75-89	Студент виявляє достатньо-високий рівень володіння матеріалом, знає провідні методики вивчення медіакультури й медіаграмотності в навчальних закладах різних типів, виявляє належні здібності, створює дидактичні матеріали з медіаосвіти для навчальних закладах різних типів, аргументує власні судження з опорою на практичний досвід медіапедагогів і медіатренерів, вміє систематизувати набуті знання, грамотно їх викласти.
60-74	Студент демонструє мінімально достатні знання матеріалу, відтворює незначну його частину, знає деякі методики вивчення медіакультури й медіаграмотності в навчальних закладах різних типів, виявляє певні здібності, створює дидактичні матеріали з медіаосвіти для навчальних закладах різних типів, допускає граматичні та фактичні помилки.
35-59	Студент відтворює матеріал на елементарному рівні або не відтворює його взагалі; володіє окремими методиками вивчення медіаосвіти в навчальних закладах різних типів, не усвідомлюючи їхнього змісту; допускає грубі помилки у відповіді або не дає правильної відповіді на питання.
0-34	Студент не засвоїв навчальний матеріал і має прослухати повторно навчальну дисципліну «Основи медіаосвіти та медіаграмотності».

Основні інформаційні джерела:

1. Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти: збірник статей / Редкол. : В. Ф. Іванов. Київ : Академія української преси, IREX, Центр Вільної преси, 2021. 400 с.
2. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. К.: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. 319 с.
3. Медіакультура особистості / Упор. Т. П. Крячко. За науковою редакцією В. І. Шуляра. Миколаїв : ОІППО, 2016. 144 с.
4. Медіаосвіта в школі та на уроці: Основи і приклади / За загал. ред. В.Ф. Іванова; Пер. з нім. В. Климченка. Київ : Академія української преси, Центр вільної преси, 2020. 405 с.
5. Найдьонова Л.А. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу. Кіровоград : Імекс – ЛТД, 2015. 244 с.
6. Семенко С.В. Робота з обдарованими учнями членами секції «Журналістика» МАН як засіб ранньої професіоналізації молоді. *Актуальні проблеми журналістики в контексті сучасних соціальних комунікацій: [збірник наукових праць : за матеріалами кафедральних семінарів / за ред. Н. Ф. Баландіної. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2017. №3. С. 81-85.*

Електронні ресурси:

1. <http://www.ifapcom.ru/files/2015/isct/presentations/sharikov.pdf>
2. Сенсорна школа – http://www.ng.ru/education/2011-11-22/8_school.html
3. MediaSapiens – http://www.osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/kids/diti_i_tekhnologii_pirapira_tsifrovoi_povedinki/

Забезпечення: ноутбук із доступом до мережі Інтернет, проектор, зразки різних типів гендерно маркованих видань

Опис навчальної дисципліни «Міжконфесійна комунікація»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Блоха Я.Є., кандидат філософських наук, доцент.

Кафедра: філософії (ауд 304 навчального корпусу №2).

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта (Історія)», «Історія та археологія».	Мета: забезпечення формування світогляду, надання студентам можливостей ознайомитись з походженням, феноменологією та історією релігії; вивчити класифікацію та особливості ранніх вірувань, національних релігійних рухів, світових релігій та проблеми, пов'язані зі свободою совісті як в світі, так і в Україні. Це дає можливість аналізувати релігію як соціальне явище, як багатогранний елемент духовної культури людства, виробляти толерантну позицію на основі плюралізму поглядів і концепцій.
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	
Семестр: 8 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань: індивідуальне навчально-дослідницьке завдання	
Мова викладання: українська	
Вид підсумкового контролю: залік	
Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: знання шкільних курсів «Історія України», «Всесвітня історія», «Громадянська освіта».	
Очікувані результати навчання(РНД): 1. Виокремлювати особливості віровчення, культу та церковної (конфесійної) організації різноманітних релігій світу, їх місце в історії духовного розвитку людства. 2. Розкривати основні підходи щодо аналізу державно-церковних відносин. 3. Визначати основні моделі державно-церковних відносин. 4. Характеризувати особливості державно-церковних відносин в Україні. 5. Знати законодавчу базу щодо взаємодії держави і церкви. 6. Розкривати власне ставлення до світової духовної культури, її цінностей та розрізняти особливості конфесійної діяльності релігійних організацій в Україні; 7. Розкривати теоретичні засади основних релігій, їх історію в реальному контексті культури, зв'язки з іншими галузями життя і діяльності людини. 8. Інтегрувати одержані знання для розвитку національної культури, гуманізму, демократії й особистого духовного самовдосконалення.	
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Сутність релігії. Первісні вірування і культи. Стародавні релігії: Греція, Рим, Китай, Індія. Зороастризм. Іудаїзм і раннє християнство. Форми релігійного життя людини. Буддизм. Біблія: її походження, зміст та релігійно-культурне значення. Християнство. Іслам. Новітні релігійні культи і вірування. Сучасний стан релігійного життя в Україні. Релігія і церква в Україні: історія та сучасність.	
Форми і методи навчання: <i>Форми організації навчання:</i> лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота (аудиторна, поза	

аудиторна, науково-дослідна робота студентів.

Методи навчання:

Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, групового вирішення проблемних задач, групова дискусія); частково-пошуковий (евристичних запитань, проєктів); дослідницький (наукові доповіді, наукові повідомлення).

Методичні прийоми як компоненти методів: вербальні (пояснення, дискусія); ілюстративно-демонстраційні (ілюстрування); прикладні (практичні завдання); інтерактивні (2-4-разом, кооперовано-групова).

Методи за формою організації навчання: лекції (інтерактивна лекція, лекція-дискусія); практичні; самостійна робота (позааудиторна, науково-дослідна робота).

Система оцінювання:

- **методи оцінювання:** усний контроль (усний індивідуальний, усний фронтальний, усний кооперовано-груповий); письмовий контроль (письмовий індивідуальний, письмовий фронтальний, письмовий експрес контроль); тестовий контроль; контроль практичної діяльності, метод самоконтролю.
- **критерії оцінювання:**

<i>Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни</i>	<i>Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни</i>
90 – 100	Студент володіє ґрунтовними знаннями з актуальних проблем релігієзнавства у межах вимог освітньо-професійної програми, висловлює та аргументує власне ставлення до різних поглядів на об'єкт вивчення; самостійно аналізує релігійні процеси, робить відповідні висновки й узагальнення; здатний розв'язувати проблемні завдання; посилається на першоджерела.
75 – 89	Студент вільно і творчо володіє матеріалом, визначеним програмою, має діалектичне мислення; аргументовано, науково аналізує релігійні проблеми, об'єктивно оцінює досягнення релігійної думки та її вплив на розвиток та формування світогляду епохи та майбутнього. Студент має глибокі знання про об'єкт вивчення, застосовує наукову термінологію, аргументує свої твердження і висновки; на високому рівні аналізує та використовує першоджерела.
60 – 89	Студент добре володіє матеріалом, але має незначні ускладнення при відповіді; потребує незначної допомоги викладача при виборі напрямку відповіді та допускає незначні помилки, неточну аргументацію. Оцінювання подій, ідей, досягнень релігійної думки більш емоційне, ніж наукове. Володіє декількома методами пізнання, але має незначні труднощі при діалоговій бесіді і доказах власної думки.
35 – 59	Студент користується лише окремими знаннями дисципліни, порушує логіку відповіді, відповідь недостатньо самостійна, допускаються суттєві помилки в знаннях та поясненні питань дисципліни, мова спрощена; оцінювання

	досягнень думки лише емоційне; викладач постійно коректує відповідь студента. Студенту важко підтримувати бесіду, не вистачає доказів для обґрунтування власного погляду.
0 – 34	Студент за допомогою викладача відтворює окремі релігійні факти, володіє фрагментарною інформацією.

Основні інформаційні джерела:

- 1.Блоха Я.Є. Religion as a leading spiritual value orientation in V.G. Korolenko's creative heritages. *Філософські обрії. Науково-теоретичний журнал Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України та Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка*. Випуск 34. К. – Полтава, 2015. С. 127-132
- 2.Блоха Я.Є. Релігія як основна суспільна ціннісна орієнтація в мемуаристиці В.Г. Короленка. *Наукові записки. «Серія філософія»*. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія». Вип. 8. 2011. С. 283-290.
- 3.Блоха Я.Є. В.Г. Короленко про ціннісні орієнтації світових релігій. *Філософські обрії. Науково-теоретичний журнал Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України та Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка*. Випуск 32. К. – Полтава, 2014. С.105-113.
- 4.Блоха Я.Є. Принцип справедливості в ісламі. *Філософські обрії. Науково-теоретичний журнал Інституту філософії імені Г.С. Сковороди НАН України та Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка*. Випуск 35. К. – Полтава, 2016. С. 212-219.
- 5.Докаш В.І. Загальне релігієзнавство: навч. посіб. 2-ге вид., доопрац., допов. Чернівці : Наші книги, 2012. 784 с.
- 6.Лубський В. І., Теремко В. І., Лубська М. В. Релігієзнавство: підруч. для студ. вузів / за ред. В. І. Лубського. 3-є вид., стер. Київ : Академвидав, 2011. 464 с.
- 7.Мороз В. Я. Релігійна комунікація як соціокультурний і духовний феномен. *Наукові записки Інституту журналістики : наук. зб. / за ред. В.В. Різуна ; Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка*. Київ, 2014. Т. 54. Січень – березень. С. 93-97.
- 8.Релігієзнавство: навч. посіб. / П. С. Прибутко, М. М. Роговенко, Л. М. Дубчак, Р. В. Михайленко ; Навч.-наук. ін-т права і психології Київ. нац. ун-ту внутрішніх справ. Київ : КНТ : Дакор, 2010. 208 с.
- 9.Шафрановський В. Вплив, роль та взаємодія освіти та церкви. *Педагогічні науки : наук. журн. / гол. ред. М. І. Степаненко ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка*. Полтава, 2018. Вип. 73. С. 150-154.

Електронні ресурси:

1. <http://tureligious.com.ua> – Науковий філософсько-релігієзнавчий портал.
2. <http://www.filosof.com.ua> – Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України
3. <http://pdpu.poltava.ua/3/istoruchnuy/filosofii/filosofii.php> – внутрішній сайт Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка

Забезпечення: навчальний контент дисципліни, мультимедійне обладнання, презентації до тем лекцій в Power Point, підручники, посібники, першоджерела, підбірка документальних фільмів.

Опис навчальної дисципліни «Методика навчання предмету «Громадянська освіта»»

П.І.Б., науковий ступінь, вчене звання НПП: Головіна Н.І., кандидат філософських наук, доцент, завідувачка кафедри філософії, тел.: 0996273793.

Кафедра: філософії (ауд. 303, 304 навчального корпусу №2)

Факультет: історії та географії

Назва освітньої (освітніх) програми (програм), для якої (яких) пропонується НД: «Середня освіта. Історія», «Історія та археологія».	Мета: Ознайомлення студентів із методологічними засадами, завданнями і змістом сучасної громадянської освіти; методами й технологіями навчання предмету «Громадянська освіта».
Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	
Семестр: 8 Статус НД: вибіркова Кількість кредитів/годин: 4/120 Види індивідуальних завдань: індивідуальне навчально-дослідницьке завдання	Попередні умови, необхідні для вивчення дисципліни: - навчальні курси для ЗЗСО: «Історія», «Людина і світ», «Громадянська освіта». - навчальні курси для ЗВО: «Історія національної державності і культури», «Людина в соціальному середовищі», «Етичні проблеми сучасного суспільства», «Соціальні комунікації, реклама та PR», «Цінності демократичного суспільства», «Світоглядні проєкти сучасності», «Теорії соціального конфлікту», «Права і свободи людини в демократичному суспільстві», «Людина в економічній системі», «Основи медіа-освіти та медіа-грамотності», «Міжконфесійна комунікація».
Мова викладання: українська	Очікувані результати навчання(РНД): 1.Знати і розуміти методологічні засади, завдання і зміст сучасної громадянської освіти. 2.Розкривати зміст і завдання основних розділів програми предмету «Громадянська освіта». 3.Характеризувати традиційні та інноваційні методи і технології навчання предмету «Громадянська освіта». 4.Вільно добирати і оперувати методами, прийомами навчання предмету «Громадянська освіта». 5.Вміти моделювати уроки з громадянської освіти різних типів і видів. 6.Застосовувати методи і прийоми контролю та оцінювання на уроках з громадянської освіти.
Вид підсумкового контролю: залік	
Теми аудиторних занять та самостійної роботи: Предмет, мета й завдання курсу «Методика навчання предмету «Громадянська освіта». Методологічні засади, завдання і зміст сучасної громадянської освіти. Міжпредметні зв'язки у навчанні громадянської освіти. Методи і технології навчання громадянської освіти. Інформаційно-	

комунікаційні технології у викладанні громадянської освіти. Класифікація засобів навчання та їх використання у навчальному процесі. Громадянознавчі поняття: структура і способи визначення. Технологічні засади та наукові підходи до формування понять. Способи формування громадянознавчих понять. Громадянська компетентність особистості та шляхи її розвитку. Компетентнісний підхід у навчанні предмету «Громадянська освіта». Форми організації навчання предмету «Громадянська освіта». Урок як основна форма навчання громадянської освіти. Інтерактивні форми уроків. Види інтерактивних форм навчання. Діагностика та оцінювання навчальних досягнень учнів. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів. Форми оцінки навчальних досягнень учнів.

Форми і методи навчання:

Форми організації навчання: лекції (проблемна лекція, мультимедійна лекція-візуалізація); семінари; самостійна робота студентів (аудиторна, поза аудиторна, науково-дослідна робота студентів).

Методи за характером навчально-пізнавальної діяльності студентів: проблемного навчання (проблемного викладення матеріалу, створення проблемних ситуацій, групова дискусія), дослідницький (наукові доповіді, виконання індивідуального навчально-дослідного завдання).

Методичні прийоми як компоненти методів: вербальні (розповідь, пояснення, дискусія); ілюстративне-демонстраційні, прикладні (вправи, практичні завдання).

Система оцінювання:

–**методи оцінювання:** усне та письмове опитування, тестування, виконання практичних завдань, завдань для самостійної роботи, завдань модульної контрольної роботи.

– **критерії оцінювання:**

<i>Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни</i>	<i>Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни</i>
90 – 100	Студент демонструє ґрунтовні знання і розуміння методологічних засад, завдань і змісту сучасної громадянської освіти; змісту і завдань основних розділів програми предмету «Громадянська освіта»; характеризує і вільно оперує традиційними та інноваційними методами і технологіями громадянської освіти; вміє моделювати уроки різних типів і видів, застосовувати методи і прийоми контролю та оцінювання на уроках з громадянської освіти; що засвідчує його безумовну готовність до практичного застосування отриманих знань у професійній діяльності.
75 – 89	Студент виявляє достатній рівень знань і розуміння методологічних засад, завдань і змісту сучасної громадянської освіти; змісту і завдань основних розділів програми предмету «Громадянська освіта»; характеризує і оперує основними методами і технологіями громадянської освіти; вміє моделювати уроки різних типів і видів, застосовувати методи і прийоми контролю та оцінювання на уроках з громадянської освіти; що засвідчує його готовність до практичного застосування отриманих знань у професійній діяльності.
60 – 89	Наявні мінімально достатні знання методологічних засад, завдань і змісту сучасної громадянської освіти, змісту і

	завдань основних розділів програми предмету «Громадянська освіта»; методів і технологій громадянської освіти; основних типів уроків, методів і прийомів контролю та оцінювання на уроках з громадянської освіти для подальшого навчання або професійної діяльності.
35 – 59	Ряд запланованих результатів вивчення навчальної дисципліни відсутні. Рівень знання методологічних засад, завдань і змісту сучасної громадянської освіти, змісту і завдань основних розділів програми предмету «Громадянська освіта»; методів і технологій громадянської освіти; основних типів уроків, методів і прийомів контролю та оцінювання на уроках з громадянської освіти є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності.
0 – 34	Результати навчання практично відсутні.

Основні інформаційні джерела:

1. Головіна Н.І. Методика навчання предмету «Людина і суспільство». Усанова Л.А., Головіна Н.І., Блоха Я.Є. Методичні матеріали до атестаційного екзамену з професійної підготовки за додатковою спеціалізацією для студентів денної форми навчання спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія). Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка, 2021. С. 51-60.
2. Головіна Н.І. Проблема формування соціокультурної компетенції громадянина. *Громадянське суспільство в Україні: проблеми формування та перспективи розвитку: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 23-24 травня 2008 р.* Полтава: РВВ ПУСКУ, 2008. С. 150-153.
3. Головіна Н.І. Проблема формування культурної компетентності особистості в контексті реформування вищої школи. *Філософські обрії. Науково-теоретичний журнал Інституту філософії імені Г.С. Сковороди та Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка.* Випуск 33. Київ-Полтава, 2015. С.147-156.
4. Громадянська освіта. 3D Демократії: думаємо, дбаємо, діємо : методичний посібник до курсу громадянської освіти для 10-го класу закладів загальної середньої освіти : в 7-ми частинах / П. Вербицька, О. Волошенюк, Г. Горленко та ін.; за ред. П. Кендзьора. Львів : ВД «Панорама», 2018.
5. Людина і культура / за ред. Д. Шевчука. Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2019. 224 с.
6. Ремех Т. О. Сутність і структура громадянської компетентності учня Нової української школи. *Український педагогічний журнал.* 2018. № 2. С.35-41.
7. Шахрай В. М. Громадянська компетентність особистості як проблема сучасного суспільства. *Український соціум,* 2008. №2(25). С.123-133.

Електронні ресурси:

1. Асламова, Т., Бакка Т. Бортніков В. Громадянська освіта: теорія і методика навчання [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.civiced.org.ua/eng/docs/TTG_main.pdf
2. Головіна Н.І. Методологічні принципи культурологічної освіти. *Наукова дискусія: традиції та інновації сучасної освіти: збірник матеріалів науково-практичної Інтернет-конференції (24-27 листопада 2014 року).* Полтава, Аграрний коледж управління і права ПДАА. Режим доступу: <http://acup.poltava.ua/>
3. Громадянська освіта: навчальна програма інтегрованого курсу для 10 класів загальноосвітніх навчальних закладів. [Електронний ресурс].

Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>

4. Омельчук, Ю.В. Шляхи реалізації громадянської освіти та громадянського виховання в сучасному освітньому середовищі [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://tme.umo.edu.ua/docs/Dod/1_2010/ OMELCHUK.

Забезпечення: навчальний контент з дисципліни, мультимедійне обладнання, мультимедійний супровід (презентації в Power Point), контрольні роботи, тести.